

ELŐSZÓ

Kötetünk az MTA Nyelvtudományi Tudományos Bizottsága Szótári Munkabizottságának 2021. december 8-i Szótárnapján elhangzott előadások tanulmánnyá bővített változatát tartalmazza. A kötet címe azonos tehát a konferencia címével: *A szakszótáraktól a terminológiai adatbázisokig*. A tematika átfogja a szakszavak, a terminus technicusok gyűjtésének, feldolgozásának és nyilvánossá tételének ma ismeretes legtágabb értelemben vett egészét: szakszótárakról és szakszójegyzékekről ugyanúgy szólnak tanulmányok, mint terminológiai adatbázisokról.

A téma egészéből a kötet természetesen csak kóstolót kínálhat. A kóstoló ízmintáit fogja össze Fóris Ágotának a kötetben elsőként olvasható tanulmánya. Áttekinti a szakszótárak és a terminológiai adatbázisok összefüggéseit, megfogalmazza lényeges különbségeiket, mégpedig úgy, hogy a szakszótárak online, kereshető változatait is tárgyalja.

A további előadások sorrendisége nem vitathatatlan, de a két nagy csoportot különválasztottuk: a szakszótárakat tárgyaló tanulmányokat vettük előre – ebből van több –, és a kötet végére kerültek a terminológiai adatbázisok építésével, rendszerével, használatával kapcsolatos munkák. Ez a sorrend természetesen nem értéksorrend, de a módszereket tekintve legalább időrendi: a hagyományos felfogású szakszótárakat követik a terminológiai adatbázisok.

A műszaki szótárakról szóló történeti elemzést (Seidl-Pécs Olívia), a tulajdonnevek szótári megjelenítésének elméleti és gyakorlati kérdéseinek tárgyalását (Farkas Tamás, Sliz Mariann), a német logisztikai szakszókincsnek és lehetséges szótári ábrázolásainak bemutatását (Illésné Kovács Mária, Kriston Renáta), valamint a sportlexikográfia újabb területeként az e-sport-szótárak és -szójegyzékek elemzését (Gaál Péter) olvashatjuk a szakszótári részben.

Szoták Szilvia, Benő Attila és Tamás Dóra a magyar nyelvnek és a körülöttünk levő országok államnyelveinek jogi terminológiájával és e nyelvek mindegyikét bevonó terminológiai adatbázissal foglalkozik. Kardos Orsolya Hedvig egy EU-s terminológiai adatbázist mutat be. E két utóbbi tanulmány földrajzi és ezáltal feltételezhetően felhasználói hatóköre szerint is a legtágabb.

A szakszavak feldolgozásának, értelmezésének e két szemlélete és/vagy módszere közti kapcsolat a kötet tanulmányainak sorrendiségéből és olykor a tanulmányokból is kiviláglik. A lexikográfia és a terminológia között a tudományban azonban jelenleg éles határvonal húzódik, ez pedig lényegi különbséget feltételez. Ez a különbség – egyes magyarázatok és a látszat ellenére – azonban talán nem annyira elméleti, mint módszertani. Hogy a fogalom és a szótári szó, a lexéma közül melyik az elsődleges, ugyanis inkább rendezési, tehát módszertani kérdés. A fogalom és az azt jelölő szó, szavak kapcsolatának felderítése egyformán feladata mind a tudományosan igényes terminológiai szótáraknak, mind a terminológiai adatbázisoknak. A kötet olvasása ennek a kérdésnek a végiggondolásához is alkalmat adhat.

2024. július 10.

A szerkesztők